

A 2022. ÉVI SZAKMAI NAPOKRÓL

Módszertani tevékenységünk során elsődlegesnek tekintjük minden olyan szakmai tudás, információ, vagy új innovatív ismeretanyag, kutatási eredmény továbbadását a gyermekekkel közvetlenül dolgozó szakembereknek, melyek egyrészt hozzájárulhatnak a nevelés professzionálisabbá tételéhez, másrészt megerősítést nyújthatnak az alkalmazott módszerek, eszközök használatához.

A módszertani eszköztárban a szakma nap, a szakmai műhely kifejezetten alkalmas egy-egy témakör megvitatására, hiszen a probléma felvetése, a témához kapcsolódó szakirodalmi háttértudás átadása után valódi párbeszéd, akár vita is alakulhat ki az adott témával kapcsolatban. Egy szakmai nap eredménye mindig közös munka eredménye, hiszen a tudástranszfer mellett, a résztvevők hozzászólásai, javaslatok, észrevételeik, valamint a szakmai napon szerzett benyomásaik, élményeik adják meg a végső konklúziót. Persze nem minden esetben születhet rendszerszerű megoldás, vagy adható rendszerszerű válasz egy problémára, de annak felismerése is hasznos, ha látjuk, miért nem valósulhat meg valami optimálisan.

A 2022. évben megrendezendő szakmai napokat a gyermekekkel közvetlenül foglalkozó gyermekvédelmi szakellátási szakemberek igényei alapján szerveztük meg. Az igények előzetes felmérése érdekében online kérdőív használatával kérdeztük meg a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató, illetve a katolikus és görögkatolikus

egyházi fenntartásban működő gyermekvédelmi szakellátási intézmények szakembereit mind a szakmai napok témái, mind a helyszínei vonatkozásában. Szép számmal került kitöltésre az igényfelmérő adatlap, a szakemberek válaszai alapján kerültek meghatározásra a helyszínek és a témák.

Hat szakmai napunkra különböző helyszíneken került sor: Miskolc, Eger, Budapest, Tatabánya, Szekszárd és Veszprém.

A szakmai napok témakörei az első félévben az önkontroll-érzelemszabályozás, a motiváció - tanulási motiváció és a traumatudatos nevelés voltak. Az első félév mind a négy szakmai napján felmerültek a gondozási hely azonnali hatályú megváltoztatásával kapcsolatos kérdések és dilemmák, így az összes két szakmai nap keretében ezen téma megvitatására került sor.

Az önkontroll témakörénél meglepetésként ért bennünket, hogy több esetben a résztvevők rögtön rákérdeztek, hogy a szakemberek vagy a gyermekek önkontrolljáról lesz-e szó. Előzetesen a gyermekek érzelemszabályozási nehézségeinek kérdéskörét terveztük körüljárni, ugyanakkor teljesen jogos volt a résztvevők felvetése, hiszen a kettő nagyon is összefügg.

Egyrészt többféle tudományos megközelítést ismer a pszichológia a nevelési stílusok területén. Az egyik legismertebb modell az érzelmi odafordulást, és pont a kontrollgyakorlást, mint két alapvető tényezőt, illetve ezek kölcsönhatásait vizsgálja, és ezek alap-

ján különíti el a nevelési stílusokat. Másrészt pedig az önkontroll és a másokon való kontrollgyakorlás is erős összefüggést mutat.

A több helyszínen is a szakmai nap témájával szolgáló önkontroll-érzelemszabályozás kérdéskör megvitatásának legfőbb hozadéka az volt, hogy sikerült az élettani magyarázatát megismertetnünk és megértetnünk a résztvevőkkel, azaz, hogy a szakellátásban felnövekvő, számos traumát átélt gyermekek miért rendelkeznek deficittel az érzelemszabályozás terén, valamint igyekeztünk olyan szakirodalmakkal és könnyen alkalmazható módszerekkel is megismertetni a résztvevőket, melyek az érzelmi kontroll illetve az érzelemszabályozás fejlesztését célozzák.

Fontos, és módszertani szempontból értékes volt, hogy felszínre került a szakemberek önkontrolljának, valamint annak hiányának a problémaköre. Megvitatottuk, mennyire van összefüggésben a fáradtság, fásultság illetve a kiegészítés az önuralmunkkal, illetve, hogy a dolgozók mentálhigiénés állapota megfelelő-e, alkalmas-e a súlyosan traumatizált gyermekek nevelésére. Azt tapasztaltuk, hogy a dolgozók sokkal több elvárással szembesülnek a munkavégzésük során, mint elismeréssel. És itt fel kell tennünk a kérdést, tud-e valaki megfelelő elismerést adni egy gyermeknek a teljesítményéért, erőfeszítéséért, az elért változásáért, igyekezetéért, ha ő maga nem kap?

A szakmai műhelyek másik témaköre, a gyermekek motivációja, illetve annak hiánya, ami nagyon sok szakembert

foglalkoztat, hiszen sok esetben maguk a szakemberek is kudarcként élik meg, ha a gyermekeknek nem sikerül mondjuk az előre eltervezett továbbtanulás, vagy nem elég kitartóak valamiben.

Fontos eredménye volt ezeknek a szakmai beszélgetéseknek, hogy sikerült rávilágítanunk a szakemberek számára, hogy a gyermekekkel szemben támasztott elvárás szintjét hogyan lehet reálisan meghatározni.

Hasznos volt a siker fogalmát a résztvevőkkel közösen átértelmezni, és tudatosítani a szakemberekben, hogy sok esetben, amit ők kudarcként élnek meg az a legtöbb esetben a legjobb kihozható maximum egy adott gyermek esetén.

A traumatudatos nevelés már egy sokkal ismertebb témakör volt a résztvevők többsége számára, többen is részt vettek a 2022. május 30-31-én megrendezett „A mi felelősségünk...” című ÁGOTA® Országos Gyermekvédelmi Konferencián Szegeden, ahol meghallgatták a traumatudatos nevelésről szóló előadást, vagy részt vettek a konferencián ezen témában tartott workshopon.

Tulajdonképpen a szakmai napok témái kapcsán a gyermekek traumatizáltsága az egyik fő összekötő elem, ezért kulcsfontosságú tudatosítani a szakmai szereplőkben, hogy a gyermekek kezelhetetlensége, a nevelési nehézségek mind a koragyermekkorai ártalmas tapasztalatok eredményei, melyek nem mindig kezelhetők hagyományos pedagógiai módszerekkel. A műhelymunka során az egyik résztvevő kollégánk jóvoltából megismerhettünk olyan eltérő, nem hagyományos fej-

lesztő módszert is, melyet gyógypedagógus vagy pszichológus kollégánk alkalmaz a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató intézményrendszerében.

A gondozási hely azonnali hatályú megváltoztatásához kapcsolódó kérdésekről, dilemmákról szóló szakmai napjainkon a gondozási hely azonnali hatályú megváltoztatásának szabályainak felelevenítését követően a résztvevőkkel megvitattuk a gondozási hely azonnali hatályú megváltoztatásával kapcsolatos dilemmákat, a dilemmák kezelésének lehetőségeit és az együttműködés lehetséges formáit. A gondozási hely azonnali hatályú megváltoztatásával kapcsolatos dilemmák, problémák és kérdések szoros összefüggést mutatnak a gyermekbántalmazási esetek jelzésével és kezelésével. Így a szakmai napokon lehetőség volt az egyes szakemberek és szakterületek a gyermekbántalmazási esetek jelzése és kezelése során megvalósuló együttműködése egyes aspektusainak megvitatására is, hiszen ezeken a szakmai napokon nem csak gyermekvédelmi szakellátási szakemberek, de gyermekvédelmi gyámok, gyermekjóléti alapellátási - és gyámhatósági szakemberek is részt vettek, ezáltal lehetőség nyílt egy-egy kérdés több szempontú vizsgálatára és a több pólusú szakmai párbeszédre is.

A szakmai napok a szakmai ismeretátadáson túl egyfajta mentálhigiénés hozadékkal is bírtak, felszínre kerültek olyan problémák, helyzetek is, melyek nem közvetlenül a gyermekek gondozásával kapcsolatosak, hanem a szervezeti kultúrát, a munkatársi kapcsolatokat, a vezető-beosztott viszonyt érintették.

Összességében úgy gondoljuk, hogy a szakmai napok hasznosak voltak a résztvevők számára. Célnk volt az is, hogy egy-egy téma kapcsán ösztönözzük a résztvevőket, hogy az általunk ajánlott szakirodalmak megismerésével önállóan is keressenek megoldásokat, valamint hasznos volt számunkra annak felismerése is, hogy a gyermekekkel közvetlenül foglalkozó szakemberek számára mi az, ami motivációt jelentene, és mi az, ami több elismerésre vágyóan.

A gyermekek önkontroll-hiánya, a kontrollt veszített viselkedés kezelése témájának feldolgozása során világossá vált számunkra, hogy a közvetlenül a gyermekekkel foglalkozó szakemberek – nevelőszülők, gyermekfelügyelők, nevelők – részéről milyen nagy igény mutatkozik arra, hogy konkrét, gyakorlati segítséget kapjanak az ilyen helyzetek kezeléséhez. E tapasztalatunk arra vezetett bennünket, hogy egy módszertani ajánlásban összegezzük az ezzel a témával foglalkozó szakmai napokon elhangzottakat. A ajánlással az volt a célunk, hogy egy bárki által alkalmazható, megjegyezhető és könnyen alkalmazható módszert, eszközt adjunk a szakemberek kezébe az impulzus kontroll zavarral küzdő gyermekek dühkitöréseinek azonnali kezeléséhez, továbbá olyan módszereket, nevelési fogásokat és elveket mutassunk be röviden, amelyek segíthetnek ezen dühkitörések, kontrolálatlan viselkedések megelőzésében.

Demcsik Mónika

Kristóf Pál

A HIT, MINT AZ EMBERI ÉLET BIZALMI POZÍCIÓJA

Pasztorációs csoport

A pasztorációs csoport tagjait úgy válogatták össze, hogy kellő tapasztalattal, szakmai tudással rendelkező tagok alkossák. A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató által képviselt értékek evangéliumi értékek, amelyek minden fiatalban, gyermekben, gondozottban és gondozóban ott vannak. Az értékek felszínre juttatása, azok tudatosítása nagy erőfeszítést igényel, ezért a legfontosabb határterület a bizalom. A

bizalom nem csupán valamilyen tétel, igazság vagy személy vak elfogadása, hanem fokozatos növekedés a személyiségünk adta keretek figyelembe vételével.

Éves tevékenység tervezése

2023. március 1-én a Baranya vármegyei Szederkény Idősek Otthona adott otthont a pasztorációs csoport tagjai szakmai összejövetelének. Ahogyan az

idősek is megélik a másokra utaltságot, úgy a lakásotthonokban vagy a nevelőszülői hálózatban felnövő gyermekek, fiatalok is szembesülnek az intézményes háttér minden előnyével és hátrányával. A megbeszélés fő témái a következők voltak: lakásotthonok programjai, Ágota Falván megrendezendő Pasztorációs Hétvégék, zalaszabari táborok, Nyári Hit Tábor, Téli Hit Tábor, XXVI. Ágota Tábor, Szentatya magyarországi látogatása, ádventi szavalóverseny. Ahogyan a felsorolásból is látszik a pasztorációs

csoport lelki programok szervezésében vesz részt, bekapcsolódva olyan más tematikus összefüggésekbe is, amik Szegeden vagy Ágota Falván kerülnek megrendezésre, de vannak érintkezési pontjaik a pasztorális területtel.

Lakásotthonok programjai

A liturgikus évet követve a lakásotthonban élő fiatalokkal, gyermekekkel való találkozás igyekszik alkalmazkodni azokhoz a lelki szükségletekhez, amelyek egy-egy ilyen találkozás alkalmával megjelennek. A találkozások időnként spontán módon kialakuló kérdések, beszélgetések irányából közelíti meg a kitűzött célt. Módszertani szempontból nem az ismeret átadása a legfontosabb tényező, hanem az gyermekek, fiatalok lelki szükséglete, ami megjelenik. A hittel, vallással, étellel kapcsolatos kérdések próbára teszik a munkatársak szakmai felkészültségét. Az ilyen alkalmak inkább a meghallgatás irányából közelítik meg a problémát. Abban segítünk, hogy a kérdező maga fedezze fel azokat az értékes válaszokat, amiket már ő maga is tud, hiszen tapasztalatból, ismeretekből már összeállt a válasz. Az önmagukban való bizalom, a hit olyan szilárd tapasztalat, amire bátran építhetnek. Ezek a témák mindig megerősítést igényelnek a munkatársak részéről olyan szempontok alapján, hogy a gyermekek, fiatalok értékesek, egyediek, szerethetők, sok-sok jó tulajdonsággal rendelkeznek, de sebzettek is, fájdalmas múltbéli tapasztalatok hordozói, megpróbáltatások elszenvetői. A beszélgetések iránya a gyógyítás, a gyógyulás, hiszen ez képes előrevinni a fejlődés útján.

Ágota Falva - Pasztorációs Hétvégék

Ágota Falva megtelt szebbnél szebb, jobbnál jobb programokkal. Az oda érkezőket a szakmai team mellett egy-egy pasztorációs munkatárs is örömmel várja és felkínálja azokat a témákat, amik egy dolgozó, vagy gyermek, fiatal számára egyfajta iránytűt, lelki szemléletet jelent. A cél, hogy a bennünk lévő jó növekedjen. A játékos megközelítések, az imádságos, meghitt pillanatok, a Szentírás szavai, a csoportos beszélgetések, játékok, a lelki megosztások percei, vagy az előadások, a sport, a zene, a művészetek által történő önfeléd pillanatok csupán impulzusok, amik majd a gyermek, a fiatal saját

közegében fejtik ki hatásukat, ezáltal válnak jó alappá pasztorációs csoport tagjai számára a munka és a szolgálat tekintetében.

Zalaszabari táborok

Lehetőség szerint a pasztorációs csoportból részt vesz a zalaszabari táborokban egy-egy munkatárs is. A jelenlét egyben azt is jelenti, hogy a táboroknak van egy hitbéli aspektusa is. Az élménypedagógusok által felkínált programok a szórakozás, a tanulás, a közös együttlét élményét erősítik, mellette a közös imádságok, előadások, pasztorális percek, egyéni beszélgetések, foglalkozások során felkínáljuk a gyermekeknek és fiataloknak azt az értelmezést, amelyet a hit jelent. Az eseményeket, történéseket és önmagunkat képesek vagyunk másképp is szemlélni, új értelmet adni, beépítve a gyógyítás, gyógyulás lehetőségét. Ebben segítenek a kortárs példák, a jó tapasztalatok, amik ott hevernek előttünk, csak észre kell venni. Segítünk közösen felfedezni a hálát, a teremtett világot, a benne rejlő szépséget, megismerni önmagunkat, a másik embert, a társat, kapcsolatba lépünk önmagunkkal, a másikkal, beszélhetünk Istennel. Olyan élmények, melyek hosszú időre képesek meghatározni a fejlődés irányát. A jó mellett előkerül a rossz, a gonosz, maga a bűn is. Igyekszünk jó példával, de tapasztalatunk által is segítséget nyújtani, hogy bátran harcolni tudjanak a gyermekek, a fiatalok azon lehúzó erők ellen, amik ellenük támadnak, kifosztják, megalázzák, meggyöngítik őket.

Nyári és Téli Hit Tábor

Ágota Falván egy hét közös együttlét a Hit Tábor keretein belül lelki oázist jelent a gyermek és fiatalok számára. Az intenzív lelki élet, egy-egy téma mélyebb feldolgozása, a közös játékok, kirándulások, a meghitt imádságok, a szentmise, a bibliodráma foglalkozások azok számára jelentenek élményt, akiknek a hit már megélt valóság. A fiatalok örömmel osztják meg egymással lelki örömeiket, tapasztalataikat, ilyen jellegű kincseiket, de előfordul, hogy segítséget kérnek, támaszt várnak kétélyeikben és kételyeikben. A szervezők számára fontos a hivatásgondozás is. Az idei Nyári Hit Tábor témája a béke: önmagunkkal, egymással, Istennel. Terveink szerint a gyerekeket, fiatalokat meghívásos módon választjuk ki és készítjük fel a tábori életre és együttlétre. A Téli Hit Táborba az ÁGOTA Alapítvány

önkénteseit is szeretnénk meghívni, akik részt tudnának majd venni a 2024. évi Nyári Hit Táborban.

XXVI. Ágota Tábor

Az Ágota Táborban a pasztorációs csoport tagjai jelen vannak, imádságokat szerveznek, a templomban lévő liturgikus szolgálatra hívják meg a munkatársakat és a tábor lakóit. A tábor helyszíne, Ágota Falva új lehetőséget kínál pasztorációs szempontból: a templom jelenlétében egyben a csendes, egyéni imádság és elmélyülés színtere, de a közös liturgikus, ünnepi alkalmaké is. A szentmise szervezésében a pasztorációs csoport komoly részt vállal.

Ádventi Szavalóverseny

Az ünnepekre való felkészülés elengedhetetlen része annak a közösen megélt lelkiségnek, melyet maga a Ágota Közösséghez való tartozás jelent. Az ádventi szavalóverseny a közös osztozás, a lelki-szellemi kincsek közös megvallása, ahol a versek mellett helyet kap az ének is. Az előadók lelkes gyermekek és fiatalok, akik nem csak önmagukat kívánják megmutatni, hanem azonosulva a hozott tartalmakkal, értékekkel is felmutatnak. Nem a versenyszellem jegyében zajlik az együttlét, hanem az ünnepre való felkészülés szellemében.

Alkalmi rendezvények, jelenlét, szervezés

Szentatya, Ferenc pápa magyarországi látogatása alkalmából szeretnénk jelen lenni egyes eseményeken, amelyek a gyermekeknek, fiataloknak szólnak. Az egyházfóvél való személyes találkozás a gyermekek számára felejthetetlen lelki élményt jelentene. A pasztorációs csoport tagjai részt vesznek a Szentatya magyarországi látogatásához kapcsolódó programokon való részvétel szervezésében és lebonyolításában. Az év során a pasztorális csoport tagjai, és az általuk kísért gyermeke és fiatalok további programokon is részt vesznek, mint például a csíksomlyói vagy chestohowai zárandoklat, egy-egy jeles sportrendezvény vagy kulturális esemény.

Bognár Attila
Pasztorációs munkatárs

CSOPORTFOGLALKOZÁSOK A DR. FOLTÁN JÓZSEF ORSZÁGOS EGYHÁZI MÓDSZERTANI GYERMEKOTTHONBAN

Kép forrása: shutterstock.com

A viselkedés jutalmazással és büntetéssel való befolyásolásának témája egyidős lehet az emberiség történetével. Napjainkra pedig a viselkedés tanulmányozása során szerzett ismereteink áthatják pszichológia és a pedagógiai szemléletünket. Pedagógiával foglalkozó szakemberekként vagy szülői szerepkörben elengedhetetlen, hogy tudással rendelkezünk az emberi viselkedés befolyásolásáról. A jutalmazásról, viselkedés megerősítéséről szerzett elméleti ismereteink és gyakorlati tapasztalataink pedagógiai eszköztárunk alapját jelentik a mindennapokban.

Hogyan működik a jutalmazás és miért lehet jobb a büntetésnél?

A viselkedésünk tanulási folyamat eredménye. Tanulásméleti szempontból fontos alapvetés, hogy az előnyös, társadalom számára elfogadható és a káros, nem elfogadható viselkedés is tanulási törvényszerűségek alapján szerveződik. A tanulás értelmezése

során beszélhetünk külső és belső viselkedésről, a háttérben összetett neurológiai és kognitív folyamatok állnak. Tanulásméleti szempontból leggyorsabban inger és válaszok együtteséből tehető össze a viselkedés mögött húzódó tanulási folyamat. A jutalmazás és büntetés ilyen módon nem más, mint egy ingerre adott válaszreakció valamilyen módon történő megerősítése. A jutalmazást különböző, számunkra pozitívnak értékelt viselkedések megerősítéseként használjuk, amíg a büntetésről épp ellenkezőleg, azt várjuk, hogy egy nem kívánatos viselkedést megszüntetünk. A viselkedés jutalommal való megerősítése növeli a viselkedéses válasz bekövetkezésének valószínűségét, míg a büntetéssel való visszajelzés csökkenti a viselkedés bekövetkezésének valószínűségét.

A **büntetés** alapelve, hogy a negatívnak értékelt viselkedést valamilyen kellemetlen inger, következmény követ. A személy szeretné elkerülni a negatív következményt ezért a negatív következményt megelőző viselkedését csökkenti, megszünteti. Ez azonban nem feltétlenül jelenti más pozitív viselkedések megerősödését és alkalmazását. A nem kívánatos viselkedés elfogadható viselkedéssel való helyettesítése büntetés által abban az esetben tud megtörténni, ha a büntetés mellett tisztázásra kerül az is, hogy milyen viselkedést várunk a gyermektől. Amennyiben ez nem történik meg, nincs egyértelmű iránymutatás, csak „Ne csináld ezt és azt!” jellegű tiltásokat kap a gyermek, akkor könnyen lehet, hogy viselkedése nem az elvárt irányba változik: megszűnhet ugyan a korábbi viselkedés, de egy másik nem kívánt viselkedés veheti át a helyét. A megfogalmazottak okán hatékonyabbnak mondhatjuk a jutalmazást, ezért törekedjünk büntetés helyett inkább pozitív megerősítések adásával, jutalmazással elérni a gyermek viselkedésének változását.

A **jutalom megvonás** éppen azt jelenti, amire az elnevezés is utal. A

jutalom alapjára vonatkozik a gyermekre, de negatív viselkedés esetén azt megvonjuk a gyermektől, így maga a jutalom visszaszerzése lehet a cél számára pl.: tv, telefon használat megvonása, édesség megvonása. A jutalom megvonása ezáltal a büntetéshez hasonlóan negatív következményként hat a gyermekre/fiatalra. Jutalom megvonás esetén fontos szem előtt tartani, hogy ha megvonunk valamit, akkor az hatással lehet a gyermekre. Emiatt mindenképpen érdemes átgondolni a várható kimeneteleket, mert a jutalom megvonása nem minden esetben fogja a gyermeket a viselkedés megváltozására sarkallni. Pl.: ha a gyermek által legkedveltebb tevékenység a sport, nem érdemes őt ennek megvonásával korlátozni, ugyanis a sport általában, nem csak, mint egy hobbi, hanem mint egy feszültség levezető, frusztráció oldó tevékenység is szerepel a gyermekek repertoárjában, ennek megvonása esetén pedig számolnunk kell azzal, hogy a sporttevékenység tiltásától nem, hogy motiváltabb nem lesz a gyermek/fiatal a várt viselkedésre, de még frusztrációja is a tető fokára hághat, amitől még nehezebben kezelhetővé válhat. Arról nem is beszélve, hogy feszülten nehéz az elvárt viselkedés teljesítésére koncentrálni. Ha mindenképpen az ilyen örömteli tevékenységek megvonásában látjuk a kontroll lehetőségét, akkor javasolt nem teljesen, csak részben korlátozni a gyermek/fiatal számára. A jutalom megvonása semmiképpen sem jelentheti az alapvető fizikai vagy érzelmi szükségletek megvonását.

Mi lehet jutalom, milyen korosztálynál működik jól a jutalmazás?

Jutalom, valami olyan tárgyi vagy eszmei dolog lehet, amire a gyermek, fiatal valóban vágyik. Kerülendő, hogy a jutalmazás hosszútávon megmaradjon az egyszeri örömeiket okozó javak szintjén,

emellett pedig mindenképpen szükséges szülői szemmel megvizsgálni a gyermekek számára örömet okozó élvezeti szerek tartalmát, hogy az ne legyen az egészségre káros, ne alakítson ki függőséget a gyermeknél (pl.: energiáital, túlzott édességfogyasztás stb.). Jutalom nem csak tárgyi eszköz lehet: jutalmazhatjuk a gyermeket különböző élményekkel, de akár döntési jogkörrel, programszervezési lehetőséggel is. Ha bizonytalanok vagyunk a jutalom valós jutalmazó értékében, akkor feltétlenül kérjük ki a gyermek véleményét, ugyanis ha a gyermek nem látja értéként a jutalomként kifizetett dolgot, akkor motivációjában és viselkedésében sem várható változás.

A jutalmazás **minden korosztály**nál jól tud működni, de hatékonysági fokában jelentős különbségek vannak. Fontos különbséget tenni abban, hogy milyen tulajdonságokkal rendelkezik az egyén. Az életkoron kívül fontos szempontok lehetnek még, a személy érdeklődése, kontrollhelye (belső/ külső kontroll), de fontos szempont az is, hogy milyen kapcsolatban vagyunk, számít-e számára a véleményünk. A kisgyermekeket könnyen motiválhatjuk játékkal vagy édességgel, de az iskolában egy csillag vagy dicséret is erős megerősítést jelent számukra.

Ezzel szemben a **serdülő korú gyermekek** számára már fontos a tevékenység jutalomértéke is, már nem a jó jegyért tanulnak, sokkal inkább befolyásolja őket valós érdeklődésük. A kamaszok nem veszik figyelembe bárki visszajelzését, javaslatát, csak azokét, akiknek véleményét fontosnak tartják. A kamaszok jutalmazásában fontos figyelmet fordítani arra is, hogy ebben a korban a gyermekek igazságérzete rendkívül erős, kritikai gondolkodásuk is felerősödik és rendkívül nehezen viselik, ha valamilyen, ami róluk szól nincs beleszólásuk, nem kérjük ki a véleményüket. Ezek figyelembevételével törekedjük együtt meghatározni a közös célt, elvárásokat és jutalmat is. Amit megbeszélünk ahhoz pedig tartjuk magunkat. Ha valamilyen változtatnunk kell, akkor azt beszéljük meg a gyermekkel is.

A következetesség szerepe a jutalmazásban

Gyakran hallottuk gyerekként és mondjuk gyermekeinknek, hogy „Tetteinknek következményei vannak”. De milyen is a jó következmény? Akár pozitív megerősítésről (jutalomról), akár negatív következményről (büntetésről, jutalom megvonásról) beszélünk az alábbi szempontokat vegyük figyelembe: a viselkedést követően minél kevesebb idő teljen el a visszajelzésig, az legyen minél inkább azonnali és személyre szabott. A következmény, jutalom legyen kiszámítható: minden esetben kövesse a viselkedést visszajelzés. Az, hogy a visszajelzés mindenképpen bekövetkezik kiszámíthatóvá, biztonságossá teszi a gyermek számára a helyzetet. Adjunk konkrét, a gyermek számára érthető szóbeli visszajelzést is a következmény mellett, legyenek a gyermek számára egyértelműek elvárásaink. A szóbeli visszajelzés során törekedjünk minél konkrétan fogalmazni, értékelni a gyermek erőfeszítését, ennek megfelelő súlyú következményt határozzunk meg.

Hogyan vezethetünk be egy jutalmazó rendszert?

Kép forrása: Foter.com

A jutalmazó rendszer előkészítéséhez át kell gondolnunk, hogy milyen gyakorisággal, milyen jutalommal fogjuk tudni megerősíteni a gyermek viselkedését. A minél gyakoribb, megfelelő időben érkező, megfelelő súlyú megerősítés bizonyul a leghatékonyabbnak a viselkedés megváltoztatására. Ne ígérjünk olyan jutalmat, következményt, amit nem tudunk vagy nem szeretnénk betartani. Fontos, hogy felkészüljünk arra is, hogy a jutalmazó rendszer bevezetése nem lesz zökkenőmentes, nem várhatunk eredményeket az első pillanattól kezdve. A jutalom elérésének feltételei legyenek egyértelműek és a gyermek képességeinek megfelelőek. Ne csak a maximális teljesítményt jutalmazzuk, hanem a cél felé tett erőfeszítést is erősítsük meg.

A jutalmazórendszer részeként készíthetünk vizuális segédleteket, például egy átlátható, egyszerű táblázatot melyben követni tudjuk a gyermek fejlődését, eredményeit. A táblázatunkban jelöljük, hogy milyen viselkedés esetén milyen megerősítő jutalom várható. Rögzítsük azt is, hogy ez milyen gyakorisággal tud működni. A gyermek eredményeinek, igyekezetének nyomán követésére használhatunk bármilyen pozitív hangvételű jelzést, szimbólumot. A kisebb korosztályt önmagában egy matrica megszerzése vagy szóbeli dicséret is motiválhatja a jó viselkedésre. Amellett, hogy ez a segédlet emlékeztetőként szolgál számunkra, hasznos lehet még abban is, hogy a gyermek is láthatja, hogy hogyan működik a rendszer. A vizuális segédlet által számára is pontos, naprakész visszajelzést tudunk adni, arról, hogy honnan indult és hol tart most. Ha azt tapasztaljuk, hogy nem működik a rendszer vizsgáljuk meg, hogy mi okozhatja a problémát, mi az, ami miatt nincs változás. Abban az esetben, ha elértük a kívánt célt, pedig tovább gondolhatjuk a rendszert, és új viselkedéseket erősíthetünk meg, új kérések és jutalmak meghatározásával.

Szénási Szilvia Krisztina
Pszichológus

Egy kezdő nevelőszülő érzelmei

A mi kis falunk...

Falunkban egy csodálatra méltó példa lebeg előttünk, egy férfi, aki egyedülálló nevelőszülő. Ő évek óta kitarja szívét és otthonának ajtaját mások gyermekei előtt. Szeretettel, türelemmel és elfogadással megmutatja, hogy ezt a világot szebbé is lehet tenni, csak merni és tenni kell. Megmutatja, hogy minden nap kincsekre lehet lelni és megosztani azokkal, akik mindennél jobban vágyanak a szeretetre. Hosszú évek óta, szemünk előtt cseperednek nevelt gyermekei úgy, hogy szorgalomra és emberségre neveli őket. A bizalom áldásával terelgeti őket, bízva abban, hogy boldogok lesznek és megtalálják helyüket a világban.

Folyamatosan mélyszéles tisztelettel és nagybecsüléssel figyeltem tevékenységét, alázatos munkabírását, türelmét, érzelmi elérhetőségét, mindig is úgy gondoltam, hogy nincs ennél emberségesebb feladat az életben.

Magamról...

2014-ben én is elvégeztem a nevelőszülő tanfolyamot párommal, kislányom édesapjával együtt. Az volt a cél, hogy legyen még egy gyermekünk, mert az akkor 8 éves kicsi lányom testvéreért rimázkodott. Tudtam, hogy szülni már nem szeretnék, de a szívem azt súgta, hogy a nevelőszülőség útján szívvel-lélekkel elindulhatunk.

A tanfolyam elvégzése után a sors úgy döntött, hogy kislányom apukájával

szétváltak útjaink. Egyedülállóként nem volt bátorságom elkezdni a nevelőszülői hivatást, ápolónőként dolgoztam tovább.

Eltelt 8 év, lányom 16 éves lett.

Közben kórházi pályafutásomat a kötelező maszkviselés nagymértékben megnehezítette, mert 15 éves koromban halláskárosult lettem. Pályamódosítás mellett döntöttem. Szerencsére, megadatott a lehetőség, hogy otthonról dolgozzak, mint digitális tartalomkészítő.

Váratlan fordulat...

Ekkor egy váratlan pillanatban jött a sugallat, hogy itt a lehetőség a nevelőszülőségre. 48 évesen, bölcsebben, tudatosabban, hittel és némi önismerettel, éreztem magamban annyi erőt, hogy befogadjak egy gyermeket, hogy szebbé tegyem a mindennapjait. Hogy a világnak ne csak az árnyékos oldalára figyeljünk, hanem vegyük észre, hogy van fényes, napsugaras oldala is.

Megkérdeztem a lányomat, hogy mit szólna, ha érkezne egy „kistesó” most, hogy közben 16 éves lett. Nem ellenezte, csak az volt a kérése, hogy lehetőleg kislány legyen. El sem tudtuk képzelni, hogy egy eleven, tűzrőlpattant, harsány, hiperaktív fiunk legyen, hiszen 8 éve élünk ketten, békességben, csendben és nyugalomban.

A nevelőszülői hálózat szakmai vezetőjétől érkezett egy e-mail, egy 4

éves kisfiú fényképes adataival. Amikor a fotót megláttam, olyan velőtrázó sírás uralkodott el rajtam, hogy nem volt kérdés számomra, hogy ez egy jel. El is felejtettem, hogy eredetileg kislányról álmodoztam.

Tudtam, hogy ezt a kicsi fiút ránk bízta a sors. Rajtunk múlik, hogy mit hozunk ki abból a második esélyből, melyet neki adományozott az élet. Kislányom is megnézte a fotót, természetesen a fiúcska, egy szempillantás alatt, az ő szívét is elrabolta.

Első találkozás...

Helyszín a győri Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat befogadó otthona, délután 14 óra.

Csendes pihenőre értünk oda, gondoltuk, nem baj, pont ott leszünk, amikor felébred.

A drága kicsi gyermek egy kétágyas szobában egyedül feküdt, az ajtó felőli ágy végében, magzatpózban, összekucorodva. Amikor békésen alvó testecskéjét megláttuk, lányommal mindketten sírva fakadtunk.

Ágyára leülve, izgatottan vártuk, hogy felébredjen.

Ébredése után egy cserfes, csupa élet, csupa mosoly, érdeklődő, harsány energiabombával találkoztunk.

Kivétel nélkül mindent megtestesített, amitől tartottunk. De a szeretet és az a kémia, amit éreztünk, mindent felülírt. Már csak az volt a kérdés, hogy mikor vihetjük haza?

Othon...

Pár nap múlva, egy napsütéses pénteki napon elérkezett a várva-várt pillanat. Hogy még emlékezetesebb legyen az élmény, vonattal utaztunk haza.

„Kicsi fiam”, kipirult arccal, izgalmossal teli szívvel, felfokozott érzelmi állapotban robogott egy új ismeretlen világ felé. Boldogan csillogó szeme, lelkesedése, folyamatos érdeklődése arról árulkodott, hogy csöpp gyermeklelke azt súgja, „minden rendben lesz!”.

A ház kapujában Folti, a háromszínű cica várta, mint aki tudja, hogy egy újabb gazdi érkezik.

A lakásba érkezve, tátott szájjal nézett körbe, izgatottan fedezte fel a lakás minden zegét-zugát. Játékokkal

elárasztott szobácskájába lépve ragyogott a boldogságtól. Csak kényszeres, harsány cserfessége árulkodott arról, hogy mennyire izgatott, hogy mennyi érzelem száguldozik benne.

Mi csak álltunk szótlánul, figyeltük azt a kis lelket, mely ettől a pillanattól kezdve hozzánk tartozik. Onnan tudtam, hogy jó döntést hoztam, hogy szívemben végtelen békét és hálát éreztem.

A megérkezés eufóriája után következett az ismerkedés, egymás felfedezése, az összeszokás első lépései.

Túl a komfortzónámon, az érzelmek hullámvasútján utazva, sokszor a végkimerülés határán állva teltek első, közös hónapjaink.

Egy olyan kihívás, feladat, cél lebegett a szemem előtt, amelyet meg kell oldanom. Ennek az összetört szívű gyermeknek biztonságra, bizalomra és az életbe vetett hitre van szüksége, a valahova tartozás csodás élményére. Arra, hogy megtapasztalja és elhiggye, a szeretet a legcsodálatosabb dolog a világon. Hogy a sok csalódás, fájdalom, elszakadás, veszteségek, rossz élmé-

nyek ellenére érezze, hogy az élet szép. Hogy létezik, egy sokkal jobb világ, és ő igenis méltó a szeretetre. Családban, szabályokkal, békességben, elfogadással, egymást megértve, támogatva, előre lendítve lehetősége van a fejlődésre, az érzelmek kezelésének elsajátítására, és egy olyan gyerekkorra, melyet mindenki megérdemel, amire jó emlékezni és mindig megtart, ha szembe jönnek a nehézségek.

Meg kell mutatnom ennek az áldott kicsi léleknek, hogy szerethető. Hogy ami vele történt, az nem az ő hibája. Hogy merjen sírni, mert a lelke kökeménységét csak a könnyei tudják feloldani. Hogy merje elmondani azt ami bántja, szerepjátékkal, rajzzal, szemkontaktussal, öleléssel, végtelen szeretettel. Meg kell tanulnom a viselkedése mögé látni. Meglátni a

dühben, a harsányságban, a kényszeres beszédben, az alvászavarban, a dacban, az önbántásban, a rettegésben, a fokozott éberségben, a körömrágásban, az erőszakosságban, a vádaskodásban, a zavarodottságban a sérült gyermeket. Igazán látni a fájdalmat, a kint, a szorongást, a nem „vagyok elég jó” kényszeres gondolatot. Meg kell tanulnom nem elérzékenyülni, amikor nevelt gyermekem a kapcsolattartás helyszínén játszik gondolatban, ahova az anyukája szoktak megérkezni. Megvigasztalni minden egyes alkalommal, amikor édesanyja nem jelenik meg a kapcsolattartáson.

Meg kell tanulnom az anyukájáról tisztelettel szólni, hiszen mégiscsak a legnagyobb kincset tőle kapta, az ÉLETÉT.

Meg kell tanulnom fogadni az ölelését, a millió hálás puszit, a bújást, a napi ezer „szeretlek” feltöltő erejét, az éjszakai váratlan ébresztést, amikor csak úgy, megjelenik mellettem az ágyban.

Meg kell tanulnom, igazán magamhoz ölelni, nem csak akkor ha úgy viselkedik, ahogy szeretném. Akkor is, ha elborít a düh, a frusztráció, a tehetetlenség. Nem mondani bántót, sértőt, megsebzényítő, vagy fenyegetőt.

Meg kell tanulnom nem durván szólni, hanem csendesesen, kedvesen, szívvel, elfogadással, játékosan, humorral, csillogó szemmel, mely azt üzeni, hogy „büszke vagyok rád!” Mert megérdemli, mert méltó az élet szeretetére, és arra, hogy tartozzon valahová. Hogy legyen bátorsága teljes szívvel élni, ha felnő. Legyen őszinte, merjen hibázni, bízni és remélni. Higgyen önmagában, Istenben és az életben. Legyenek élményei, jó érzései, hálával a szívében és kedves mosollyal az arcán éljen, azzal a meggyőződéssel, hogy szeretni és szeretve lenni a legnagyobb boldogság.

Deverdis Éva
nevelőszülő

KORTÁRS- BÁNTALMAZÁS MEGELŐZÉSÉT CÉLZÓ MODELLPROGRAM A BÁCSALMÁSI GYERMEK- OTTHONBAN

2018. július 1.-től bevezetésre került és kötelezően alkalmazandó minden gyermekvédelmi szakellátási intézményben, így a lakásotthonokban, gyermekotthonokban és a nevelőszülői hálózatokban „A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények és a javítóintézetek gyermekbántalmazási esetek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertan” elnevezésű szakmai anyag. A bevezetésére és alkalmazására a gyermekek bántalmazással szembeni védelemhez való jogának minél hatékonyabb érvényesítése érdekében került sor, alkalmazásával pedig megvalósul, hogy a gyermekbántalmazási esetek jelzése, kezelése és kivizsgálása minden gyermekvédelmi szakellátási intézményben egységes módon valósul meg.

A gyermekbántalmazási esetek jelzésének, kezelésének és kivizsgálásának ilyen irányú szabályozása és egységesítése, valamint a folyamat átláthatósága, illetve az esetek kivizsgálásának eredményei, tapasztalatai hozzájárulhatnak a gyermekbántalmazási esetek megelőzéséhez is. Azonban azzal tisztában kell lenni, hogy önmagában ez nem elégséges, mint a prevenció kizárólagos eszköze.

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Módszertani Intézményrendszer folyamatosan támogatta és támogatja a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató intézményeiben a gyermekbántalmazási esetekre vonatkozó jelzések kezelését és kivizsgálását.

Folytatás a következő oldalon...

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató elkötelezett nem csak a jelzett gyermekbántalmazási estek szakszerű és eredményes kezelésében, hanem a gyermekbántalmazás megelőzésében is, éppen ezért Módszertani Intézményrendszerünk 2022. évi munkatervében vállalta, hogy megkezdi a gyermekbántalmazás prevenciójának gyermekvédelmi szakellátás specifikus módszertana kidolgozását.

Eseti jellegű, a bántalmazást megelőzését illetve az agresszió kezelését célzó programok már korábban is valósultak meg gyermekvédelmi szakellátási intézményekben, azonban komplex, azaz a lakásotthonokban, gyermekotthonokban és nevelőszülői hálózatokban elhelyezett gyermekek, az ott dolgozó szakemberekre és az intézményi eljárásokra is együttesen irányuló, gyermekvédelmi szakellátás rendszerének és a gyermekvédelmi szakellátási intézmények sajátosságait figyelembe vevő prevenció programok, módszerek kidolgozására eddig nem került sor. Már a tervezés szakaszában látható volt annyira szerteágazó és bonyolult a feladat (példaként említhető, hogy módszertani szempontból figyelemmel kell lenni az egyes ellátási formák – lakásotthoni/gyermekotthoni, nevelőszülői – eltéréseire, a különböző bántalmazástípusok – kortárs bántalmazás, felnőtt általi bántalmazás – más módszerek kidolgozását igénylik), hogy egyetlen év alatt nem lehet megvalósítani.

Első lépésként Módszertani Intézményrendszerünk az ÁGOTA® Alapítvánnyal együttműködésben 2022. május 30-31. „A mi felelősségünk...” címmel rendezte meg az ÁGOTA® Országos Gyermekvédelmi Konferenciát Szegeden, melynek témája a gyermekbántalmazás megelőzése volt.

A konferencia előadásai és workshopjai széleskörűen köbe járták a gyermekbántalmazás megelőzésének szakmai szempontjait, bemutatták a prevenció lehetséges irányait, és rámutattak, hogy mekkora szükség van a ténylegesen gyermekvédelmi szakellátásra szabott prevenció módszertan kidolgozására.

Ezt követően Módszertani Intézményrendszerünk a megelőzés módszertanának kidolgozása során elsőként a kortárs bántalmazások megelőzésének prevenciójával kezdett el foglalkozni, ezen belül is a lakásotthoni/gyermekotthoni kortárs bántalmazás megelőzésével, hiszen a lakásot-

thoni/gyermekotthoni ellátásban ez a leggyakoribb bántalmazás típus, és a gyermekvédelmi szakellátásban előforduló kortárs bántalmazási esetek leginkább a lakásotthonokban és gyermekotthonokban következnek be.

A folyamat kezdeteként munkacsoportot hoztunk létre azon a szakemberek bevonásával, akik egyrészt a módszertani konferenciánkon felkérésre már tartottak előadást a gyermekbántalmazás megelőzéséről, más részről a témakörben jelentős szakértői tudással rendelkeznek. Munkacsoportunk tagjai:

- Dr. Jármí Éva, pedagógiai szakpszichológus, pedagógus, bullying szakértő
- Dr. Kulcsár Gabriella, pszichológus, egyetemi adjunktus
- Negrea Vídia, szakpszichológus, IIRP (Resztoratív Gyakorlatok Nemzetközi Intézete) tréner
- Rózsa Mónika, gyermek- és ifjúsági szakpszichológus
- Varga Sabján Dóra, pszichológus, gyermekjogi szakértő

Kiindulásként felmerült olyan, a köznevelési rendszerben használatos modellprogram adaptálása, mely már kidolgozásra került, és számos helyen eredményesen alkalmazzák. Azonban a szakértőkkel történt konzultációk eredményeként ezt a lehetőséget elvetettük, ugyanis a köznevelési rendszerben dolgozott, iskolai kortárs bántalmazási prevenció programok alapjaiban más helyzetben lévő, vérszerinti családban élő, más problémákkal küzdő, és kevésbé traumatizált gyermekcsoportra fókuszálnak, ezért az adaptáció sikeressége erősen megkérdőjelezhető volt.

Ezért a bevont szakértők javaslatára munkacsoportunk egy önálló, a kifejezetten gyermekotthonokban és lakásotthonokban alkalmazható prevenció program kidolgozását kezdte meg.

A munkacsoport döntése szerint a prevenció program kidolgozására egy modellprogram keretében kerül sor, ami a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Bácsalmási Gyermekotthonában valósul meg.

A modellprogram lehetőséget ad arra, hogy a program elméleti megalapozottság mellett gyakorlati foglalkozások keretében fejlődjön és kristályosodjon ki, a program alkalmazhatóságáról és hatékonyságáról a kidolgozás során folyamatosan visszajelzéseket kapjanak a program kidolgozói. A folyamat végeredménye nem kizárólag egy a

gyermekek számára megvalósítandó program lesz, hanem tartalmazni fog a szakemberek felkészítésére és segítésére, valamint az intézményi eljárások kialakítására vonatkozó ajánlásokat is.

Jelenleg prevenció program megalapozása zajlik, ami a fókuszcsoporthoz módszer alkalmazásával történik. A gyermekotthonban három fókuszcsoporthoz indítottunk: egy a gyermekotthonban élő gyermekekből álló, egy a gyermekotthonban dolgozó felnőttekből álló, és egy a gyermekotthon vezetőiből álló fókuszcsoporthoz. A munkacsoport szakértői a fókuszcsoporthoz beszélgetések során megkérdezték a bevont gyermekeket és felnőtteket a bántalmazással, mint jelenséggel, és a megelőző programmal kapcsolatos elvárásaikkal kapcsolatban. A fókuszcsoporthoz, mint módszer legnagyobb erőnye, hogy azáltal, hogy a programban közvetlenül érintettek - akár alanyai, akár megvalósítói - benyomásai, gondolatai, hiedelmei, attitűdjei megismerésre kerülnek, maga a megelőzésre irányuló program célzottabb lesz, a gyermekek és szakemberek valós az igényeire és szükségleteire reagál.

2023. márciusában a fókuszcsoporthoz megbeszélések – mindhárom csoportban megvalósultak.

A fókuszcsoporthoz beszélgetések eredményei alapján veszi kezdetét a gyermekeknek szóló megelőzési program kidolgozása, valamint a gyermekvédelmi szakembereknek szóló képzési anyag megalkotása, ami a kortárs bántalmazási esetek megelőzését, dinamikájuk megismerését, a kortársak közötti konfliktus kezelésére irányuló technikák elsajátítását és a kortársbántalmazással kapcsolatos rizikófaktorok felismerését célozza. Ez lesz tulajdonképpen az a modellprogram, amit az utolsó fázisban gyermekvédelmi szakemberekkel széles körben is megismertetünk.

Mind a fókuszcsoporthoz beszélgetések, mind a később megvalósítandó képzések és a módszerek alkalmazása hathatós eszközt adhat a szakemberek számára, mely elősegítheti azt az elsődlegesen megfogalmazott célt, hogy a gondozott gyermekek számára olyan biztonságos teret hozzunk létre mely a lehető legkevesebb rizikófaktorral terhelt a kortárs bántalmazások kialakulása tekintetében.

Demcsik Mónika
Kristóf Pál